

БЮЛЕТЕНЬ

З ОБМІНУ ДОСВІДОМ РОБОТИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ

№ 170

2007

Вих. № 20 140/2007

Прим. № 857

Міністерство внутрішніх справ
України

2007

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Світлана Понько – голова редакційної колегії.

Микола Кушнірський – заступник голови редакційної колегії,

Олена Чукваш – головний редактор.

Василь Боднар, Василь Паскал, Сергій Черних, Микола Андрусів, Анатолій Бахшіванжик, Віталій Горбачевський, Ростислав Вергелес, Євген Мокрицький – ректор КНУВС. *Олександр Джука* – доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи КНУВС. *Володимир Кузьмічов* – доктор юридичних наук, професор, проректор із міжнародних зв'язків КНУВС. *Алесь Іщенко* – доктор юридичних наук, професор кафедри криміналістики КНУВС. *Петро Михайленко* – доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України. *Анатолій Колодій* – доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри конституційного права КНУВС. *Ірина Махарицька* – відповідальний секретар.

Включений до переліку фахових видань ВАК України з юридичних наук.
(Договір з Президії ВАК України № 8-10/8 от вид 11.10.2000 р.)

Рекомендовано координаційною науково-методичною радою МВС України.

Редактори
С. М. Олійченко,
Т. В. Іщенко
Комп'ютерна верстка
І. М. Мудина
Обкладинка
О. В. Прядунайло

У НОМЕРІ

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ

7

Скалозуб Л. П.

Незаконне вилучення грошей з бюджету суттєвий значення

11

Лисенко С. М.

Визириття злочинів у бюджетній сфері

НА ЧАСІ

17

Стрижак В. О.

Об'єкт злочину — нерухомість

19

Антикорупційне законодавство:
практика застосування
(УБОЗ ГУМВС України
в Донецькій області)

23

Підлітковий "рекет"
(УМВС України в Сумській області)

25

"Розваги" за межами моралі
(ВВЗПТТ ГУМВС України
в Одеській області)

ДОСВІД

26

Бонко Л. Л.

Завдання — розшуку

28

Доненко В. В., Реуцков О. Г.

Адміністративна відповідальність за
порушення прав і дорожнього руху:
досвід реформування в країнах СНД

32

Торівля людьми: злочини протидії
(ВВЗПТТ ГУМВС України
в Запорізькій області)

ПРАКТИКИ РАДЯТЬ

34

Логвинов Д. В.

Основи та принципи взаємодії

Скалозуб Л. П.

Доненко В. В.

Логвинов Д. В.

Лисенко С. М.

Реуцков О. Г.

Машіка Е. П.

Телефонний слід злочинця

45

Подвійна оперативна закупівля
(УБНОН ГУМВС України
в Одеській області)

47

Оперативне забезпечення розшуку
безвісно відсутніх осіб (ВКР УМВС
України у Волинській області)

57

Виявлення та ліквідація
конвертаційних центрів (УБОЗ
ГУМВС України в Одеській області)

Машіка Е. П.

УВАГУ — НЕПОВНОЛІТНІМ

65

Над наркотичною прірвою
(ВКМСН УМВС України
в Дніпропетровській області)

**ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

68

Горпинченко В. М.
Наркотогівці під прикриттям

70

Яцук С. С.

Кримінальна конкуренція

71

Крупей С. Р.

Під заслоною Фонду...

72

Друзь А. В.

Використання можливостей УОТЗ у
встановленні долі безвісно відсутніх

74

Розкриття вимог у межах
спеціальних заходів (УКР ГУМВС
України в Одеській області)

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

77

Підгорний М. В.

Проектування автоматизованих
систем керування оперативним
пожежогасінням

Підгорний М. В.

Горпинченко В. М.

Сахно Ю. А.

Історія і сучасні можливості експертизи холодної зброї

ПОРТРЕТ ПРОФЕСІОНАЛА

84

Бродовська О. П.

Не за обов'язком, а за покликанням

УПРАВЛІННЯ В ОВС

86

Андрущенко А. В.

Контроль в управлінській діяльності

Андрущенко А. В.

Блажук К. І.

НАУКОВІ СТУДІЇ

89

Пічкуренко С. І., Бітний С. В.,

Блажук К. І.

Тактика оперативно-розшукової діяльності

93

Федоренко Д. В., Федоренко В. В.
Порушення авторського і суміжних прав: кримінологічні проблеми і тактика розслідування

98

Онищук О. О.

Міжнародно-правові стандарти поліцейської діяльності у боротьбі з браконьєрством

Пічкуренко С. І.

Федоренко В. В.

РЕЗОНАНС

103

Устименко М. П.

Речові докази... у мобільній мережі

ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА

104

Галуцько В. В.

Охорона суб'єктів права власності підрозділами місцевої міліції

Федоренко Д. В.

Устименко М. П.

МОВНА МАЙСТЕРНІСТЬ

109

Культура публічних виступів (ДЗГ МВС України)

ріали про організацію вчинення злочину фігурантами оперативно-розшукової справи, де обов'язково зазначається, що здійснення оперативно-розшукових заходів, передбачених ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність", унеможливило одержання фактичних даних про їхню причетність до злочину.

Після отримання постанови апеляційного суду про дозвіл на здійснення необхідних заходів до оперативно-технічного підрозділу надається завдання на їхнє проведення та надсилається повідомлення до прокуратури.

Серед поширених заходів отримання аудіоінформації є звукозапис. Зокрема йдеться про застосування радіомікрофонів, установлених у приміщенні або закріплених безпосередньо на потерпілому, з одночасним слуховим контролем і записом на магнітофон. Саме за допомогою цього способу можна одержати відомості про форми та способи вчинення злочинів (конкретні епізоди злочинної діяльності), інших причетних осіб, з'ясувати механізм отримання грошей тощо.

Зрозуміло, що здійснення зазначеного оперативно-розшукового заходу потребує ретельного планування та відповідної підготовки особи, яка братиме участь у його проведенні (з урахуванням різних варіантів ведення розмови), з обов'язковим висвітленням саме тих питань, що дозволили б дійти висновку про наявність у діячів складу злочину, передбаченого ст. 189 КК України.

Для одержання додаткових фактичних даних, використовуваних як докази у кримінальній справі, результативним є: зняття інформації із каналів зв'язку, насамперед із телефонів за місцем роботи і проживання підозрюваних (згідно зі ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяль-

ність"); використання спеціальних технічних засобів для контролю, фіксації і документування розмов та інших дій підозрюваних осіб (за наявності підстав вважати їх причетними до злочинної діяльності); фіксація та документування факту телефонної розмови без порушення таємниці змісту (відповідно до ст. 15 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю").

Крім того, за результатами проведення зазначених вище оперативно-технічних заходів у подальшому можна правильно спланувати й реалізацію наявних матеріалів для затримання злочинців на гарячому, тобто під час отримання грошей.

Важливим етапом у документуванні злочинної діяльності та збиранні інформації є візуальне спостереження з використанням спеціальних технічних засобів. Це насамперед – відеозапис і фотозйомка. Одержані записи (якщо вони здійснювалися у межах оперативно-розшукових заходів) надаються підозрюваному, які заперечують свою причетність до вчинення злочину, для створення у них враження, що механізм злочину вже повністю і детально викритий.

Ефективність таких оперативно-розшукових заходів може ґрунтуватися на необхідності, крім одержання фактичних даних про діяльність вимагачів, уможливлення у подальшому конкретизувати злочинну діяльність кожної особи.

Аналіз кримінальних справ свідчить, що злочинці активно переходять до складних кваліфікованих форм вимагачества. Тому за потреби під час документування злочинної діяльності використовуються спеціальні хімічні чи радіоактивні речовини із застосуванням допоміжних технічних засобів.

ПРОЕКТУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ ОПЕРАТИВНИМ ПОЖЕЖОГАСІННЯМ

Львівський ліцей

М. В. Підгорний,

заступник начальника

Центру зв'язку при УМНС України

в Черкаській області,

аспірант Черкаського державного

технологічного університету

2005 р. в Україні сталося майже 50 тис. пожеж, на яких загинуло 4 179 осіб, 119 з них – діти, травмовано 1 897 осіб. Збитки від пожеж сягнули майже 130 млн грн. Питання забезпечення пожежної безпеки промислових підприємств викликають занепокоєння фахівців і громадськості.

Економічно розвинені країни також потерпають від вогняної стихії, наприклад, у країнах Західної Європи через пожежі втрачається 2,5 відсотка національного доходу. Пожежі на підприємствах, що мають підвищену енергосміність, призводять не лише до матеріальних утрат, а й до значної кількості загиблих і травмованих.

Аналіз обставин свідчить, що сформовані система й засоби протипожежного захисту різних об'єктів і промислових підприємств уже не відповідають сучасним вимогам.

Найпоширенішими в практиці автоматичного протипожежного захисту об'єктів є дренчерні й спринклерні системи [1], які, крім переваг (насамперед простота в реалізації), мають низку істотних недоліків, зокрема:

використання потужної розгалуженої мережі трубопроводів, установлених на стельових конструкціях;

неефективне використання вогнегасильної речовини;

інерційність розкриття теплових замків;

ненадійність унаслідок відмови розкриття зрошувачів через засмічення, а також розривів трубопроводів через інтенсивне пароутворення внаслідок нагрівання;

труднощі в обслуговуванні, неконтрольованість готовності системи до виконання завдання.

Сьогодні у вирішенні завдань безпеки об'єктів різного призначення переважає комплексний підхід із максимальним застосуванням відповідних комп'ютерних технологій [2; 3], на основі яких інтегровані системи забезпечують раціональне використання ресурсів, комфортні умови для роботи, а головне – збереження людського життя і матеріальних цінностей.

На комплексну систему безпеки об'єкта (насамперед щодо інформаційного підтримання цієї діяльності) покладаються завдання нагромадження й узагальнення позитивного досвіду, конкретизації будь-якої реальної ситуації, оцінювання ефективності прийнятих рішень. У складі такої інформаційної системи безпеки має бути щонайменше п'ять автономно працездатних підсистем:

прогноз аварій, катастроф;

оцінювання й прогноз обставин;

вибір адекватних реакцій за конкретних обставин;
визначення ефективності реакцій.

З відібраних за ефективністю реакцій формуються послідовні в часі контури керування:

- довгострокової профілактики;
- надзвичайних заходів (екстреної профілактики);
- локалізації і захисту;
- ліквідації аварій і відновлення об'єктів.

Для запобігання лиху, припинення і ліквідації його наслідків система комплексної безпеки вказаної концепції повинна містити (крім зазначених вище дренчерних і спринклерних):

високоєфективні та надійні комунікаційні, інформаційні й інші технології, а також відповідне програмно-технічне забезпечення;

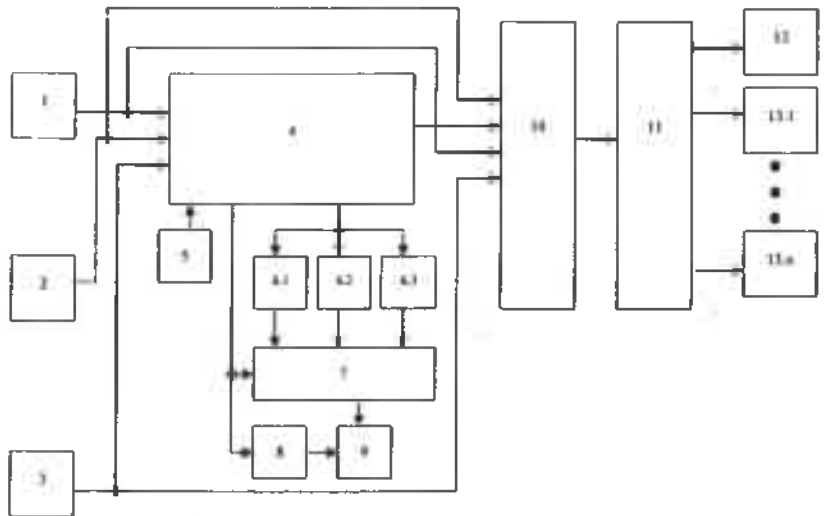
сучасні засоби автоматизованого збирання інформації про стан об'єкта виконавчих органів і передавання її лініями зв'язку у відповідний ієрархічний центр обробки інформації;

засоби контролю й підтримання готовності виконання службових обов'язків на належному рівні особовим складом і оперативно-технічними службами.

Крім того, система координує взаємодію оперативно-технічних служб об'єкта й екстрених служб.

Нижче подано автоматизовану систему керування оперативним пожежогасінням, в якій, на нашу думку, усунуто перераховані вище недоліки.

Науковим підґрунтям представленого винаходу є раціональне проектування складних технічних систем (системне проектування) [2; 3].

Структурна схема автоматизованої системи керування оперативним пожежогасінням

Пристрій містить диференційний датчик температури (1), датчик диму (2), датчик подум'я (3), комутатор (4), датчик виходу вогнегасильної речовини (5), аналого-цифрові перетворювачі (6.1–6.3), мультиплексор (7), синхронізатор (8), реєстратор цифрової інформації (9), мажоритарний елемент АБО (10), розподільник імпульсів (11), сигнальний елемент (12), виконавчі елементи (13).

У разі виникнення пожежі на контрольованому закритому об'єкті спрацьовують датчики 1, 2 і 3. При цьому сигнал надходить на входи, що запускають комутатор 4, на виході якого сигнал з'являється через 15 секунд.

Комутатор 4 за сигналами синхронізатора 8 підключає по чергово вхідні шини до входів аналого-цифрових перетворювачів 6.1–6.3, інші сигнали в цей час заблоковані.

Кожний із вихідних сигналів датчиків у відповідному аналого-цифровому перетворювачі трансформується у восьмирозрядний двійковий код згідно з наведеною нижче послідовністю.

При перетворенні сигналу датчика U_R (наприклад, рівень температури в охоронюваному об'єкті) восьмирозрядним двійковим кодом максимальна напруга, що видається датчиком 6,3В, записується так: $(11111111)_2$, тобто в усіх восьми розрядах код "1". Це відповідає десятковому числу $(255)_{10}$, тому що $1 \cdot 2^7 + 1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = (255)_{10}$.

Напруга 0В записується як $(00000000)_{10}$, тобто в усіх восьми розрядах код "0", що відповідає десятковому числу $(0)_{10}$. Таким чином, напрузі 6,3В відповідає умовне число 255, а напрузі 0В – 0.

Проміжному значенню параметра дорівнює й проміжна напруга датчика, що відповідає певному десятковому числу між 0 і 255, а отже, і числу у двійковому коді. Наприклад, рівень температури в охоронюваному об'єкті під час пожежі змінюється від 0 до 800 °С, тоді проміжному значенню температури, вимірюваному під час пожежі $T = 508$ °С, відповідатиме напруга датчика $U_R = 6,3 \cdot 800 \cdot 508 = 4В$ (тарувальний режим аналого-цифрового перетворювача $U_{пр} = f(U_R)$ має лінійний характер). Ця напруга відповідає числу 162, обчисленому за співвідношенням $255:6,3 \cdot 4 = 162$. Число 162 записується двійковим кодом $(10100010)_2 = 1 \cdot 2^7 + 0 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^5 + 0 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 0 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 0 \cdot 2^0 = (10100010)_2$.

Оброблений аналого-цифровим перетворювачем 6 сигнал як восьмирозрядний двійковий код подається на мультиплексор 7, залежно від сигналу синхронізатора 8 на один з інформаційних входів мультиплексора 7 подається вхід реєстратора цифрової інформації 9. Збереження інформації у реєстраторі цифрової інформації 9 відбувається під управлінням синхронізатора 8, це уможливорює послідовне збереження в пам'яті реєстратора інформації про динаміку розвитку пожежі, час виходу вогнегасильної речовини, час локалізації осередку загорання.

Розглянемо комбінації зв'язування датчиків. Якщо спрацювали всі три датчики (1, 2 і 3), сигнал надходить на відповідні входи мажоритарного елемента АБО 10, що реалізує логічну функцію "2 або 3 з 4". Це приводить до появи сигналу на його виході й запуску розподільника імпульсів 11, що вмикає один із виконавчих елементів 13, який в свою чергу – засіб пожежогасіння (на схемі не зображено). Водночас умикається сигнальний елемент 12, що інформує про виникнення пожежі небезпечної ситуації. У разі одночасного спрацьовування комбінації із двох датчиків (1-2), (1-3) пристрій працює за таким самим алгоритмом.

Якщо з якихось причин спрацьовує лише один із датчиків (1, 2 або 3), до спрацьовування комутатора 4 сигналу на виході мажоритарного елемента

АБО 10 немає. Якщо сигнал від одного з датчиків (1, 2 або 3), що спрацював, триває менше часу витримки таймера комутатора 4, пристрій не спрацює, оскільки короткий сигнал від одного з датчиків є перешкодою. Якщо сигнал від одного з датчиків (1, 2 або 3), що спрацював, триває більше витримки часу таймера комутатора 4 (15 с), то після його спрацювання сигнали з'являються на двох входах мажоритарного елемента АБО 10, що приводить до запуску розподільника імпульсів 11, появи сигналу й початку гасіння пожежі. Таким чином, сигналізація й вимкнення засобів пожежогасіння забезпечуються як одночасним ввімкненням датчиків (1, 2 або 3), їх комбінацією (1-2), (1-3), так і тривалим увімкненням (більше витримки часу комутатора 4) одного з датчиків (1, 2 або 3).

У момент виходу вогнегасильної речовини спрацює датчик 5, що обнуляє комутатор 4, тому з'являється сигнал на виході мажоритарного елемента АБО 10, що дозволяє роботу розподільника імпульсів 11, а отже, ввімкнення резервних засобів пожежогасіння зберігається лише у разі, якщо одночасно спрацюють датчики (1, 2 і 3) або комбінація датчиків (1-2), (1-3). Вимкнення (або неввімкнення) одного з датчиків після виходу вогнегасильної речовини свідчить про ліквідацію пожежі й унеможливорює витрату резервних засобів пожежогасіння.

Винахід належить до засобів автоматичної сигналізації та захисту і може застосовуватись для реєстрації процесу розвитку й гасіння пожежі невентильованих об'єктів.

Відомі пристрої для пожежної сигналізації, що мають низку датчиків, зокрема, температури, диму, виходу вогнегасильної речовини, розподільвач імпульсів та додаткові виконавчі елементи (а.с. № 1455351, МПК G08B 17/12; а.с. № 940195, МПК G08B 17/12).

Однак контроль процесу пожежогасіння недостатньо інформативний, а також не забезпечується зберігання інформації про динаміку розвитку пожежі, інтервали часових проміжків виходу вогнегасильної речовини, час локалізації осередку загоряння.

В основу винаходу покладено завдання розширення функціональних можливостей пристрою пожежної сигналізації і захисту та забезпечення реєстрації інформації про виникнення, розвиток і гасіння пожежі.

Окреслене вище вирішується за рахунок того, що в пристрій пожежної сигналізації і захисту, що містить диференційний датчик температури, датчик диму, полум'я, виходу вогнегасильної речовини, комутатор, розподільник імпульсів, сигнальний елемент, виконавчі елементи, згідно з винаходом уведено аналого-цифровий перетворювач, який трансформує електричний сигнал датчика у восьмирозрядний двійковий код і зберігає його в реєстраторі, а також мажоритарний елемент АБО з ймовірністю реалізації логічної функції "2 або 3 з 4".

Уведення у прилад аналого-цифрового перетворювача та реєстратора цифрової інформації забезпечить фіксацію динаміки розвитку пожежі, що сприятиме з'ясуванню причин її виникнення і розробці профілактичних заходів щодо контролю пожежної безпеки об'єктів, а наявність мажоритарного елемента АБО поліпшить інформативність пристрою, що зумовить розширення його функціональних можливостей.

Література

1. Пожежна безпека. Протипожежні вимоги в галузі проектування та будівництва. К., 2000. Т. 6.
2. Жук К. Д. Методология системного проектирования. К., 1979.
3. Тимченко А. А. Основы системного проектирования та системного аналізу складних об'єктів: Підруч. / За ред. В. І. Бикова. К., 2000.

ІСТОРІЯ І СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

Підполковник міліції

Ю. А. Сахно,

*головний спеціаліст відділу
науково-методичного забезпечення
ДНДБКЦ МВС України*

На думку експертів, майже десята частина від загальної кількості ножів, що реалізуються в торговельній мережі, належить до мисливської холодної зброї. Чинним законодавством передбачена адміністративна або кримінальна відповідальність за незаконне поводження з холодною зброєю. Так, згідно з п. 2 ст. 263 Кримінального кодексу України носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу – карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від 2 до 5 років, або позбавленням волі на строк до 3 років. Водночас необхідно зазначити, що законодавство не дає чіткого тлумачення терміна "холодна зброя".

Наприклад, поняття "фінський ніж", що охоплює вироби з широким і довгим клинком та масивною рукояткою, асоціюється з класичним зразком холодної зброї. Проте таке уявлення не зовсім відповідає дійсності. Споконвічно головним функціональним призначенням цієї зброї було господарсько-бутове застосування: обробка дичини під час полювання, проведення певних господарських робіт тощо. За конструктивними особливостями (відсутність обмежника, про що йтиметься нижче) класичний фінський ніж не може належати до холодної зброї. Лише порівняно недавно, зважаючи на багатотисячову історію виготовлення цього виробу, фінський ніж конструк-

тивно трансформувався у "фінку" – знаряддя, оснащене обмежником і тому придатне для багаторазового завдання ушкодженню живому об'єкту. Саме відповідність цьому критерію дає підстави зараховувати означений предмет до розряду холодної зброї.

У цьому контексті можна навести визначення, дане постановою Пленуму Верховного Суду від 26 квітня 2002 р. (документ тлумачить чинне законодавство і регламентує здійснення судової практики у справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю): до холодної зброї належать предмети, що відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам зброї, що справляють колючий, колючо-ріжучий, рубаючий, роздроблюючий або ударний ефект і конструктивно призначені для ураження живої цілі за допомогою м'язової сили людини або дії механічного пристрою.

В умовах браку в Україні закону "Про зброю", який мав би містити всі нюанси і забезпечити обіг зброї у державі, цю функцію виконують відомчі документи та інструкції.

Як зазначають фахівці Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, найдетальніше визначення терміна "холодна зброя" міститься у розробленій МВС і Мін'юстом та затвердженій 1999 р. "Методиці криміналістичних досліджень холодної зброї та конструктивно подібних до неї виробів", а також у деяких інших нормативних документах. Зокрема, у затвердженій наказом